

**COMPOSICIÓ DE L'AJUNTAMENT DE
SANT JUST DESVERN
1897-1955**

Raimon Masdéu i Tèrmens

L'ajuntament tal com el coneixem avui en dia té una concepció relativament moderna. La legislació que dotava de contingut polític els òrgans de poder local s'inicia l'any 1813 amb l'abolició del règim senyorial feudal. A partir d'aquesta data, i amb diverses anades i vingudes segons els vents polítics que bufaven, es va perfilant el marc legislatiu sobre el qual s'organitza la vida municipal. L'any 1897, data d'inici del nostre estudi, és vigent la llei municipal d'octubre de 1877, que recull l'esperit de la Restauració i l'alternança pactada entre els partits liberal i conservador. El març de 1924, sota la dictadura de Primo de Rivera, entra en vigor l'Estatuto Municipal, inspirador de fet de les noves normes d'administració local. Entre 1933 i 1934, el Parlament de Catalunya promulga una nova llei municipal que regirà fins a l'any 1939. Ja sota el franquisme, el desembre de 1950, s'aprova la Ley de Régimen Local. Amb l'aplicació d'aquesta nova llei acaba el nostre període d'estudi, l'any 1955.

La figura de l'alcalde, institució castellana, fou exportada a Catalunya amb els decrets de Nova Planta de principis del segle XVIII, quan l'organització municipal va sofrir una gran transformació amb la implantació de l'ajuntament. El seu homònim a Catalunya durant l'època feudal i l'alta edat moderna era el batlle, originàriament administrador o representant de béns i drets en general. Les seves funcions, molt limitades, variaven segons el tipus de jurisdicció, reial o baronial, de què depenien. Una d'aquestes funcions era presidir les reunions del consell general de la universitat o generalitat dels caps de casa de la seva demarcació; a la darreria del segle XVI aquestes reunions s'estructuren en organismes permanents, embrió del futur ajuntament.

Sant Just Desvern era una petita parròquia rural que depenia de la jurisdicció dels senyors de Sant Feliu de Llobregat, bàsicament la Pia Almoina de la Seu de Barcelona. Potser aquesta mateixa petitesa és la que va impedir de tenir un batlle tal com l'hem descrit abans fins a principis del segle XVII. La primera referència a un batlle, procedent dels llibres de l'arxiu parroquial, data de l'onze d'abril de 1636, dia de l'enterrament de l'aleshores batlle de la parròquia, un pagès que es deia Francesc Tèrmens. De moment, és en aquest punt que s'inicia la història dels batlles i els alcaldes de Sant Just Desvern. Ara fem un salt en la història i ens situem a l'any 1897.

El propòsit d'aquest article és parlar dels canvis esdevinguts en la composició del consistori municipal a remolc dels canvis polítics succeïts entre 1897 i 1955. Òbviament, és impensable intentar realitzar una breu biografia dels cent vint-i-tres regidors que han passat per l'Ajuntament entre aquelles dues dates. Més fàcil és donar la cronologia dels diferents alcaldes com a introducció al marc global polític d'aquests anys. L'apèndix inclou la relació de tots els consistoris.

L'edifici de l'Ajuntament entre 1908 i 1911. (Col·lecció: Joaquim Carbonell i Calders).

RAIMON MASDÉU I TÈRMENS

<u>Període</u>	<u>Alcalde</u>	<u>Observacions</u>
01-07-1897		
a	Francesc Rius i Blay	
01-07-1899		
a	Josep Carbonell i Modolell	2n cop
01-01-1904		
a	Bonaventura Orriols i Malaret	
17-03-1906		
a	Gaspar Modolell i Jané	Interí
08-11-1908		
a	Bonaventura Orriols i Malaret	2n cop
01-01-1912		
a	Joaquim Carbonell i Modolell	
01-01-1918		
a	Ferriol Navarra i Causa	
13-05-1923		
a	Josep Carbonell i Modolell	3r cop
02-10-1923		
a	Joaquim Carbonell i Modolell	2n cop
15-04-1931		
a	Daniel Cardona i Civit	
13-10-1934		
a	Vacant	
30-05-1935		
a	Gaspar Modolell i Jané	2n cop
22-02-1936		
a	Daniel Cardona i Civit	2n cop
17-10-1936		
a	Joan Viladoms i Càlix	
25-06-1937		
a	Alfred Arís i Reïnal	
01-02-1939		
a	Pere Padrosa i Juncà	
29-08-1940		
a	Tomàs Iztúriz Magdaleno	
31-07-1941		
a	Josep Espinàs i Capdevila	
28-10-1945		
a	Josep Maria Domènech i Roig	
06-02-1955		

Grosso modo, podem dividir aquests quasi seixanta anys en cinc períodes de durada desigual:

Juliol de 1897-octubre de 1923

Són els anys finals i de crisi de la Restauració, d'un sistema polític basat en el caciquisme i les tupinades. La continuïtat dels governs municipals s'assegura mitjançant el sistema de renovació bianual de la meitat dels regidors. Les votacions són nominals, és a dir, no es vota un partit sinó persones. En aquestes circumstàncies, parlar de tendències polítiques és arriscat. Electoralment, Sant Just estava dividit en dos districtes, el del poble i el dels afores. Aquesta divisió es corresponia amb l'antiga configuració del municipi, amb un nucli de cases centrat per l'església i la casa de la vila i una colla de masies repartides pel pla i els vessants de les últimes estribacions de la serra de Collserola. Amb el pas dels anys, el desequilibri demogràfic entre ambdós districtes és

Joaquim Carbonell i Modolell, alcalde durant la 2a. i la 3a. dècades d'aquest segle. Darrera, sobre el carro, el seu fill, Josep Carbonell i Llobet, regidor els anys cinquanta. La foto està datada entre 1915 i 1920. (Col·lecció: Arxiu Històric de Sant Just Desvern, donació Joaquim Carbonell i Calders).

clarament favorable al del poble; no obstant això, la representació que tenen a l'Ajuntament és la mateixa. Aquest fet té una repercussió molt directa en la vida municipal.

En línies generals, hom pot considerar els governs municipals entre 1897 i 1923 de tendències més liberals que no conservadores, sense que ens prenguem aquests mots en sentit literal. La política de l'Ajuntament gira al voltant de les principals famílies del poble: d'una banda, els Modolell i els Padrosa; d'una altra banda, els Cardona i els Carbonell. Com tot, aquesta divisió s'hauria de matisar. Aquestes famílies ocupen els primers llocs a les llistes de majors contribuents; de fet, doncs, defensen els mateixos interessos econòmics. Els Modolell i els Carbonell estan dividits en dues branques i, per altra banda, una complexa xarxa de casaments concertats al llarg dels cents anys anteriors emparenta entre si aquestes famílies diverses vegades.

Entre els regidors d'aquests anys hi ha representat pràcticament tot el ventall professional del poble: terratinents i petits propietaris de finques rústiques i urbanes, masovers, comerciants, jornalers, petits industrials i menestrals, empleats, mestres d'obra i paletes. En total, són quaranta-vuit les persones que són escollides com a regidors. Del seguiment continuat de les actes de sessions ordinàries i extraordinàries de la junta municipal de govern, es desprèn una certa monotonia i rutina en els afers que es tractaven. Les reunions es feien un cop a la setmana, normalment en diumenge, i sovint s'acabava amb una segona convocatòria per manca de quòrum. A vegades, a les reunions no hi havia res més a fer que donar el vist-i-plau («enterado») a les disposicions publicades en el BOE que afectessin el govern municipal. Però no sempre és així. Les qüestions tractades es repeteixen de forma més o menys regular: compra de material per a la secretaria i les dependències de l'Ajuntament; petició o retorn de préstecs sol.licitats a particulars per part de l'Ajuntament; designació de locals i interventors per als col.legis electorals; distribució de les quotes de consums entre gremis i particulars; reclutament dels mossos per a les quintes; discussió i aprovació del pressupost econòmic anual; nomenament de càrrecs relacionats amb l'Ajuntament: secretari, arquitecte, membres de les comissions d'hisenda, foment i governació i de la junta del cementiri; autoritzacions de pagaments de deutes a Hisenda i de sous a treballadors dependents de l'Ajuntament, com el secretari, els mestres o l'agutzil; i autoritzacions d'obres sol.licitades per particulars, veïns del poble o foranis.

La placidesa dels governs municipals d'aquests anys es va veure trencada l'any 1906 per un incident propiciat per la família Modolell. Un dels seus homes de palla va presentar una denúncia contra tres membres del consistori, l'alcalde, Bonaventura Orriols i Malaret, el 2n tinent d'alcalde, Vidal Vidal i Bosch i el regidor síndic, Pere

Montagut i Bosch, per presumpta pràctica de coacció electoral. La denúncia es basava en el fet que en les eleccions de novembre de 1905 s'havia alterat el normal repartiment de regidors entre els dos districtes a favor del districte del poble, al qual s'adjudicaven tres regidors, i només un al districte dels afores. L'acceptació de la denúncia significava la suspensió judicial dels encausats dels seus càrrecs, cosa que va aprofitar Gaspar Modolell i Jané per ocupar l'alcaldia interinament. El jutjat de Sant Feliu va donar la raó a l'acusador i els acusats van presentar recurs al jutjat de Barcelona, que va acabar dictant l'absolució dels encausats sense càrrecs. La sentència deixava ben clar que no hi havia cap falta legalment punible en l'actuació dels regidors, cosa que ja sabien tant els acusats com l'acusador, com l'instigador de la denúncia. La situació d'interinitat es prolongà durant dos anys i mig, amb el consegüent trasbals de la vida municipal, inclosa la dimissió del secretari.

L'alcaldе Ferriol Navarra i el secretari senyor Fàbregas, en el despatx de l'alcaldia. (Fotografia: J. Furnells. Publicada a Patria i Treball de 31 de gener de 1919. Arxiu Històric Comarcal de Sant Feliu de Llobregat).

L'1 d'abril de 1922, amb una nova renovació de regidors, és escollit Daniel Cardona i Civit. La seva entrada suposa un revulsiu en l'actuació del consistori en tots els aspectes. Una més gran preocupació pel millorament del poble comporta un impuls renovat amb algunes actuacions urbanístiques, com la construcció d'unes escoles noves, la plaça Mercat i l'empedrament del Camí Reial. Malauradament, el cop d'estat de Primo de Rivera el setembre de 1923 trenca aquest impuls renovador. S'obre un nou període en la política estatal i en la municipal.

Octubre de 1923 - abril de 1931

El cop d'estat suspèn els ajuntaments democràtics. El 2 d'octubre de 1923, «bajo la presidencia del sargento de la Guardia Civil del puesto de San Feliu de Llobregat, D. Matías Jaime Borje», es constitueix el nou govern municipal, format per individus de tendència més conservadora. La grollera identificació entre rics=gent d'ordre=conservadors treu els regidors principalment de la llista de majors contribuents. En total, són vint-i-un els regidors designats en tres consistoris diferents; predominen els terratinents, els petits industrials i els comerciants. Joaquim Carbonell i Modolell, 4t major contribuent segons la llista de 1923, és designat alcalde i ho serà de forma continuada fins a l'abril de 1931. La seva actuació, però, no desmereix de la línia iniciada per l'últim consistori democràtic. Si bé no s'emprenen noves iniciatives, s'inauguren les escoles noves, de caràcter públic, i es consoliden els serveis municipals burocràtics, a partir de la nova legislació municipal de 1924.

L'intent d'implantar una dictadura a l'estil del feixisme mussolinià no reïx, tot i les bones intencions de Primo de Rivera, a qui li falta el carisma del dictador italià. El gener de 1926, amb la intenció d'implantar el partit únic a tot l'Estat, la Unión Patriótica, hi ha una remodelació dels governs municipals. La dificultat consisteix a trobar gent afiliada al partit per ocupar els òrgans de poder local, tot i que l'afiliació era presumptament obligatòria -aquesta dificultat la veurem després també en els inicis del franquisme. En qualsevol cas, el nou consistori de gener de 1926 no modifica les línies generals de l'anterior. Només en voldria destacar el retorn d'un membre de la família Padrosa, absents en el consistori durant més de trenta anys. El descrèdit de Primo de Rivera l'obliga a presentar la dimissió el gener de 1930. S'obre un període d'interinitat en els governs municipals que es resol designant com a regidors els quatre primers contribuents i els quatre individus que haguessin rebut més vots en les eleccions celebrades els anys 1917, 1920 i 1922. Aquesta combinació dona un consistori atípic, però clarament conservador. L'alcalde, una altra vegada Joaquim Carbonell, és escollit per cinc vots contra dos. Interessa destacar, però, el canvi operat en la llista dels majors contribuents;

per primera vegada, dos industrials desplacen els terratinents: Pere Gaig i Francesc Madriguera s'han situat darrera Gaspar Modolell, que continua sent el primer contribuent del poble. Per aquest motiu, tots tres entren en el consistori, però els dos primers l'abandonen al cap de pocs mesos, concretament el mes de juliol. Aquesta situació de provisionalitat acaba amb la convocatòria d'eleccions municipals per al dia 12 d'abril de 1931. Al cap de tres dies, «amb motiu de l'ordre rebuda del Sr. President de la República Catalana proclamada el dia abans» es constitueixen els nous governs municipals i s'iniciava una nova etapa.

Enmig Gaspar Modolell i Jané, alcalde en dues ocasions entre 1906 i 1908, i l'any 1935. Alguns dels que l'acompanyen foren regidors durant el franquisme. Foto datada el 1930. (Col·lecció: Joaquim Carbonell i Calders).

Abril de 1931- octubre de 1936

Les eleccions d'abril de 1931 continuen sent de vot nominal, d'acord amb el règim electoral restauracionista. No obstant, hom pot parlar ja de la presentació de partits polítics. A Sant Just es presenten dues candidatures principals: una és la llista d'Esquerra Catalana, encapçalada per Daniel Cardona i Civit, que inclou republicans i cardonistes; l'altra llista, encapçalada per Gaspar Modolell i Jané, es podria identificar amb la Lliga

Regionalista i podríem dir que defensa els interessos dels grans propietaris locals, si no fos que el mateix Daniel Cardona és un d'aquests grans propietaris. La primera llista obté els sis regidors presentats, mentre a la segona la votació nominal deixa fora de l'Ajuntament el cap de llista, Gaspar Modolell, per només tres vots. Els anys de la II República es caracteritzen per la irrupció de la política de partits de masses, enfront dels partits de notables o de quadres com eren el Liberal i el Conservador o la mateixa Lliga Regionalista durant l'època restauracionista. Però si, d'una banda, la república enceta la lluita electoral entre partits, d'una altra, acaba de forma definitiva amb les rivalitats familiars. Vint-i-una persones passen per l'Ajuntament com a regidors durant aquests anys. Hi trobem comerciants, petits industrials, terratinents, pagesos, manobres, empleats, tècnics i artesans. Novament, la varietat socio-professional que ha assolit el poble, incrementada per la presència d'indústries alimentàries i extractives, es troba representada a l'Ajuntament.

Aquella lluita electoral de què parlàvem es trasllada del camp social al de les idees, en definitiva, al camp polític. No obstant això, l'interès comú de tots els regidors per anteposar el bé del poble als propis interessos personals fa que la vida municipal transcorri plàcidament. El consistori pren la iniciativa en les obres públiques per tal d'absorbir l'atur del poble: urbanització quasi definitiva dels carrers, xarxa de clavegueres, embelliment del poble amb fonts públiques, etc. Tot això es deu, sobretot, a l'empenta de l'equip de govern dirigit per Cardona i molt ben secundat pels seus col.laboradors. Amb aquesta conjuntura de progrés, s'arriba a les eleccions municipals del 14 de gener de 1934. En l'àmbit estatal, governen les dretes després del seu triomf electoral l'any anterior; a Catalunya, Esquerra Republicana governa la Generalitat restaurada. A Sant Just es presenten dues candidatures, amb una nova llei electoral per la qual ja no es voten persones, sinó partits. Daniel Cardona encapçala novament una llista, ara amb el nom de Front Nacionalista, que agrupa els seus principals col.laboradors; a més d'ell, tres més repeteixen de la llista d'Esquerra Catalana presentada l'any 1931, Just Vidal, Miquel Casanoves i Josep Santacana. L'altra llista, més oficialista, és la d'Esquerra Republicana de Catalunya, que intenta agrupar el sector més republicà que catalanista radical. El cap de llista és Francesc Riera i Morejón, el qual l'any 1931 s'havia presentat dins de la llista d'en Cardona. La no presentació dels grans terratinents amb la Lliga ara Catalanista, com tres anys abans sí havien fet, tendeix a afavorir el vot cap al Front Nacionalista, que aconsegueix una àmplia victòria amb 558 vots contra 274 d'ERC. Comença a haver-hi una certa oposició en el joc electoral que es tradueix en el nou Ajuntament. Daniel Cardona és escollit alcalde per unanimitat, però Just Vidal i Miquel Casanoves, 1r i 2n tinents d'alcalde respectivament, obtenen vots en contra en les seves eleccions.

Daniel Cardona i Civit, l'alcalde més carismàtic de Sant Just en els primers cinquanta anys d'aquest segle. Foto feta el 23 d'abril de 1936. (Col·lecció: Jordi Cardona i Gelabert).

L'actuació d'aquest nou consistori, que segueix les línies bàsiques de l'anterior, és interrompuda al cap de pocs mesos pels fets d'octubre de 1934. L'última sessió plenària data del 13 d'octubre. Des d'aquest dia fins al 30 de maig de 1935 el poble no té govern municipal. En aquesta última data es constitueix una junta gestora encapçalada per Gaspar Modolell i Jané. En unes altres circumstàncies, la seva presència i la de la resta de membres de la gestora, entre els quals reapareix un Padrosa, Pere Padrosa i Juncà, hauria significat un gir considerable en la política municipal. Però els canvis esdevinguts en les relacions personals, dels quals ja he fet esment més amunt, i la situació de provisionalitat, de la qual eren tots ben conscients, assegura la continuïtat de l'obra de govern del consistori presidit per Daniel Cardona, que ha de viure els esdeveniments de lluny, a l'exili.

La victòria del Front Popular a les eleccions generals de febrer de 1936 retorna la normalitat a la vida municipal de Sant Just Desvern. El 17 de febrer cessa la junta gestora i retornen al seu lloc els regidors escollits el 1934. Se segueix treballant en la línia iniciada el 1931 i s'apunten el mèrit d'haver absorbit l'atur que afectava un sector de la població. Però si durant força anys l'esperit dels habitants de Sant Just havia aconseguit de mantenir allunyat el poble dels esdeveniments que se succeïen al seu voltant i, sobretot, a la capital catalana, tot i la proximitat, des de 1931 aquest aïllament havia desaparegut. Sant Just restava integrat a un tot que era Catalunya i per extensió l'Estat espanyol. Els esdeveniments ocorreguts en l'àmbit català i espanyol es repetien mimèticament en el poble gràcies al desenvolupament socio-econòmic aconseguit. La resposta a la rebel·lió militar de les tropes del nord d'Àfrica fou la creació de dos comitès de Milícies Anti-feixistes, el del poble, format per membres del consistori afins a Daniel Cardona, i el de la carretera, format per membres dels partits i sindicats majoritaris, ERC, CNT, UGT i el recentment creat PSUC, que suplanten l'autoritat del govern municipal. Aquest és ampliat a primers de setembre amb dos representants sindicals, en principi ambdós d'UGT, Climent Bardavio i Ricard Pagès, fins que aquest últim és substituït per un de la CNT, Vicenç Bachero, el 17 de setembre. Però l'últim consistori escollit democràticament a Sant Just Desvern abans de l'actual democràcia és a punt de desaparèixer per un decret de la Conselleria de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya, que obre una nova, breu i intensa etapa: la de la Guerra Civil.

Octubre de 1936 - febrer de 1939

Tot i ser el període més breu, fou un dels viscuts amb més intensitat pels esdeveniments sobradament coneguts per tothom. El decret de la Conselleria de Seguretat Interior, presidida per Josep Tarradellas, comporta una renovació total de

l'Ajuntament d'acord amb la correlació imperant de forces al govern de la Generalitat. D'aquesta manera, el Front Nacionalista de Daniel Cardona perd el control de l'Ajuntament. Els dos grups dominants que havien controlat el govern municipal durant segles foren rellevats per un decret i no tornarien fins el final de la guerra. Les famílies sospitosament proclius als militars revoltats hagueren de fugir del poble, com també ho va fer Daniel Cardona, que es va exiliar.

La nova composició es repartia com segueix: tres membres d'ERC (Joan Viladoms, Alfred Arís i Josep Domènec), tres membres d'UGT-PSUC (Antonio Ortega, Pere Pruna i Vicenç Rabassa), tres membres de la CNT (Vicenç Bachero, Àngel Moreno i Martín Flórez) i un membre de la Unió de Rabassaires (Ricard Pagès). L'alcaldia corresponia a ERC, la 2a alcaldia a UGT-PSUC i la 3a a la CNT. Aquesta continuaria mantenint el seu caràcter apolític abstenint-se a les votacions, tot i que Vicenç Bachero, alcalde 3r, es va votar ell mateix per al càrrec, mentre els seus companys sindicals s'abstienien. Els nous regidors provenen del Comitè Anti-feixista de la carretera; entre ells comencen a destacar els immigrants d'origen castellà i valencià, vuit i quatre respectivament, inèdits fins aleshores en el govern municipal. És obligatòria l'afiliació a un partit o sindicat per formar part del consistori, cosa que també és una novetat en el poble. Durant el període de la guerra hi ha dos alcaldes, ambdós d'ERC, i trenta-quatre regidors, comptabilitzant totes les substitucions per incorporacions a files o baixes en partits i sindicats, substitucions que s'inicien ben aviat i que seran constants al llarg dels anys de guerra.

Els primers mesos, aquest nou Ajuntament viu i veu una pugna constant entre ERC i PSUC contra la CNT, que intenta controlar tots els ajuntaments de la conca baixa del Llobregat gràcies al predomini majoritari dels seus afiliats en aquesta zona. Aquesta pugna esclata en els fets de maig de 1937, després dels quals hi ha una remodelació consistorial en la qual la CNT perd el seu lloc de privilegi. Aquesta remodelació es concreta el juny de 1937. Hi ha canvi d'alcalde, que continua sent d'ERC, en la persona d'Alfred Arís, al qual acompanyen d'aquell mateix partit Víctor Mauri i Josep Domènec; el lloc d'alcalde 2n passa a ocupar-lo el representant de la UR, Ricard Pagès i el d'alcalde 3r, un membre del PSUC, Bonaventura Figueres; els altres dos membres del PSUC són Pere Bruna i Vicenç Rabassa; finalment, resten els tres membres de la CNT, Vicenç Bachero, principal perjudicat per la remodelació, Joan Colom i Alfons Roig. Les dificultats per escollir el nou alcalde queden ben paleses amb el resultat de la votació: Alfred Arís va obtenir cinc vots favorables, un en contra i quatre abstencions. El desembre de 1937 la UR incrementa la seva presència amb un nou regidor en la persona d'Ignasi Roldan. En el moment de l'ocupació del poble per part dels militars franquistes,

només aquest últim i l'alcalde es mantenen en el seu lloc; la resta de regidors foren substituïts almenys una vegada. És en aquest període excepcional quan el nombre d'obrers industrials és el predominant dins de l'Ajuntament: sis sobre deu regidors a finals de 1936, quatre sobre deu el 1937 i set sobre onze el gener de 1939. La principal preocupació de tots els integrants del consistori de Sant Just Desvern en aquells anys difícils és cobrir les necessitats bàsiques derivades de la guerra. D'entrada, el proveïment d'aliments, que se sol realitzar mitjançant intercanvis amb altres zones de Catalunya; en segon lloc, la qüestió dels refugiats. A través de les actes municipals traspua l'ansietat d'uns moments difícils entre el temor i l'esperança davant un futur desconegut. Els dies finals abans de l'entrada de les tropes al poble, només queden les persones de més edat com a responsables de l'Ajuntament.

El dia 25 de gener fan la seva entrada al poble les primeres tropes franquistes, camí de Barcelona; tan sols nou dies abans s'havia produït l'última substitució d'un regidor. Malgrat les circumstàncies adverses, el govern municipal continuaria amb la seva tasca fins al final. El reconeixement els arribaria de forma insòlita: el 28 de gener de 1939, els militars que han ocupat el poble convoquen una sessió extraordinària del Ple de l'Ajuntament. Hi participen tots els membres del consistori i una bona part dels majors contribuents del poble. La qüestió a tractar és ben senzilla: la renovació dels regidors municipals per uns d'afectes al nou règim. Però els individus convocats, constituïts en assemblea representativa de tots els habitants del poble, decideixen unànimement donar ple suport al consistori en funcions. Els mèrits contrets pel bon funcionament de l'Ajuntament, per la bona tasca realitzada en favor del poble i dels seus habitants durant els difícils anys de la guerra, fan creditors els membres del govern municipal de la confiança de tot el poble -d'aquesta sessió extraordinària, no n'ha quedat constància en el llibre d'actes de sessions municipals en Ple. Aquesta decisió no podia ser del grat de les noves autoritats militars franquistes i el dia 1 de febrer de 1939 es constitueix una junta gestora. S'obre una nova etapa, l'última de què parlaré.

Febrer de 1939 - febrer de 1955

Des dels inicis de l'ocupació de terres catalanes, la principal preocupació de les autoritats franquistes és trobar persones que els puguin merèixer un mínim de confiança per tal de donar-los parcel·les de poder, bàsicament de poder local, sabent que la majoria de la població es mostrarà sinó hostil, sí indiferent. En alguns casos, es pot recórrer a reconeguts antics simpatitzants de la Lliga de segona i tercera fila; en d'altres, no es pot recórrer ni a això perquè no n'hi ha. En els primers mesos tot és provisional, mentre la nova administració no s'acaba d'assentar i comença a funcionar amb l'eficàcia reque-

rida damunt un territori enemic ocupat militarment.

L'1 de febrer de 1939, «a requerimiento de D. Eusebio Lozano Vicente, jefe Local de FET y de las JONS», es convoca una nova sessió extraordinària que acaba amb la constitució de la junta gestora que ha de dirigir l'Ajuntament de forma provisional mentre no es prengui una decisió definitiva sobre la composició d'un consistori realment addicte al règim. El fet que en el poble no hi hagués cap persona de reconegudes simpaties ni pels franquistes ni per la Falange, obliga a recórrer a individus que havien format part de consistoris anteriors, durant la dictadura de Primo de Rivera o el bienni

L'alcalde Josep Espinàs i Miquel Gazulla amb mossèn Antonino Tenas, són els primers anys del franquisme, datada l'agost de 1943. (Fons Quintana-Cortès. Arxiu Històric de Sant Just Desvern).

negre. L'alcalde nomenat fou Pere Padrosa i Juncà, un dels majors contribuents del poble; de la resta de membres, Just Fosalva i Lluís Soler havien estat ja regidors durant la dictadura de Primo de Rivera, Francesc Gaig és un important industrial i Fermín Lamana, el farmacèutic del poble i d'origen castellà, era l'únic amb una postura espanyolista força clara. Ens trobem en una situació transitòria que s'allarga fins a l'agost de 1940, en què es nomena un nou consistori, format bàsicament per gent totalment aliena a les tasques de govern municipal amb anterioritat a aquesta data. Tan

sols un dels regidors, Ricard Torner, el retrobem formant part del consistori entre 1916 i 1920 i entre 1926 i 1930. Per altra banda, és la primera vegada en tota la història de l'Ajuntament de Sant Just que l'alcalde no és d'origen català: el designat fou Tomás Iztúriz. Aquest consistori dura encara no un any. Des del 21 de febrer de 1941 les sessions compten amb la presència d'un delegat governatiu, Enrique Pando Font del Sol.

L'arbitrarietat de les designacions de les autoritats franquistes queda prou manifesta quan és escollit per alcalde Josep Espinàs, un estiuejant barceloní. Poca dedicació va poder-li donar al seu càrrec, ja que més de la meitat del temps que fou alcalde no va poder assistir a les sessions. El 1r tinent d'alcalde, Miquel Gazulla, exerciria d'alcalde accidental des de febrer de 1943 fins a octubre de 1945 en substitució de Josep Espinàs. Dels altres cinc regidors, tres repetien en el càrrec i un quart, Gaspar Orriols, provenia d'una família de llarga tradició a ocupar càrrecs al consistori. Aquesta tendència s'accentua en els següents consistoris designats, en els quals tornen a aparèixer els principals contribuents del poble. L'octubre de 1945 hi ha una nova renovació de càrrecs: Josep Maria Domènech és designat alcalde; Pere Padrosa, Just Fosalva i Joan Bp.Pi repeteixen la seva participació; un altre dels designats és el metge, Josep Sánchez, i un cinquè és Ramon Llavayol, gendre de Miquel Reverter. En definitiva, van tornant a l'Ajuntament persones vinculades a famílies de llarga tradició dins del poble i a les quals se'm fa difícil d'aplicar el qualificatiu d'addictes incondicionals al nou règim.

El febrer de 1949 hi ha un nou canvi de regidors. No obstant, aquest canvi té efectes limitats: quatre regidors, entre ells l'alcalde i els dos tinent d'alcalde, repeteixen en el càrrec i un cinquè regidor, Josep Bullich, ja havia estat designat regidor l'any 1941. El nombre de regidors augmenta de set a deu. Dels cinc restants cal destacar Josep Carbonell i Llobet, un dels principals propietaris del poble i de família de llarga tradició en les tasques municipals. Aquest nou consistori es manté en el càrrec fins al febrer de 1955.

Resseguint les actes municipals d'aquests anys, hom espera trobar detalls sobre depuracions, persecucions polítiques, etc. Però res de tot això no apareix. Els antecedents podien fer pensar en el contrari: l'existència d'un grup nacionalista radical, potser l'única població catalana amb dos comitès anti-feixistes, una de tantes poblacions on l'església fou cremada en els primers dies de la revolta. Tant conservadors com catalanistes radicals han de fugir durant la guerra per no posar en perill la seva vida. En fi, els antecedents són prou confusos com per esperar trobar-hi qualsevol cosa, i el que hi trobem és una sorpresa agradable. Tot el personal funcionari de l'Ajuntament continua en els seus llocs amb l'única excepció d'un funcionari, que no fou readmès fins el 1943; es reben instruccions per tal de confeccionar informes referents a tot el personal

i també es demana informació sobre l'actuació d'alguns veïns del poble. Val a dir que alguns dels col.laboradors de Daniel Cardona s'havien reintegrat a la vida del poble sense ser molestats i el mateix Cardona va tornar de l'exili, malalt, l'any 1942 i moriria l'any següent. Però l'actuació de tots els consistoris i, sobretot, la dels tres primers, fou summament conciliadora envers tot el veïnat i tots els informes que expedia l'Ajuntament eren favorables, de manera que no fou expulsat ningú del seu càrrec al consistori; de fet, poques sessions del Ple de l'Ajuntament s'ocupen de la qüestió dels expedients, que un cop resolts s'obliden.

De la lectura de les actes municipals entre 1939 i 1955, en vaig sortir certament defraudat. Sens dubte, anava a la recerca de fets que tinguessin alguna transcendència en la vida del poble. Ja immediatament després de l'ocupació del poble per l'exèrcit franquista i regularitzada la vida municipal, els temes que es tracten en les sessions plenàries no difereixen excessivament de les qüestions tractades durant els primers anys de la República, de la dictadura de Primo de Rivera o els últims anys de la Restauració. Hom s'assabenta que les parades del mercat municipal estan totes ocupades, que dit d'una altra manera significa que durant la guerra s'havien anat cobrint totes les baixes que hi havia hagut; s'ocupen d'atendre les sol.licituds per obrir botigues d'aliments al poble; adjudiquen les obres de construcció de nínxols al cementiri; vetllen pel compliment estricte de la normativa sobre la venda de productes alimentaris (quantitat i qualitat); s'ocupen de cobrir les necessitats bàsiques de l'escola municipal; col.laboren en la mesura de les seves possibilitats en la reconstrucció de l'església parroquial i com que no tenen diners aproven una resolució que intenta demanar la col.laboració de tot el veïnat, per aportar diners o material de construcció; organitzen les festes de celebració de l'ocupació del poble per l'exèrcit franquista, les festes del «glorioso alzamiento nacional» o les festes majors; s'ocupen d'enviar representacions del consistori en diades religioses importants o en enterraments de persones relacionades amb activitats importants dins del poble; regulen les disposicions sobre l'estalvi d'energia elèctrica; atenen les sol.licituds d'incorporació al cos de funcionaris de l'Ajuntament o les d'intent d'obtenció de pensió de viudetat, etc. Com a dada curiosa, he fet esment d'una al.legació de l'Ajuntament a mossèn Antonino Tenas que diu que no tenen diners per poder col.laborar en la reconstrucció de l'església, al.legació aquesta - la manca de diners- que es repeteix sovint; tot i això, com a anècdota, val a dir que per la diada de Nadal de 1942, es voten uns extres per als funcionaris de l'Ajuntament que van des de les 500 pessetes per al secretari fins a les 25 per als càrrecs de funcionari menors.

Aquí acaba el nostre relat, que no la història de Sant Just, dels seus habitants i del seu Ajuntament. Però d'aquest final fa només trenta-set anys i segurament ja és a la ment

de molta gent. Cal esperar per poder explicar amb suficient perspectiva i desapassionament els canvis esdevinguts durant els anys del «desarrollismo» franquista, la crisi dels setanta i la transició a la democràcia.

Josep Maria Domènech, alcalde entre 1945 i 1955, amb mossèn Montserrat i altres regidors de l'Ajuntament. (Foto Mateo Collino, Arxiu Històric de Sant Just Desvern, Fons Quintana-Cortès).

RELACIÓ DE JUNTES DE GOVERN DE L'AJUNTAMENT DE SANT JUST DESVERN (1897-1955)

1 de juliol de 1897	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Francesc Rius i Blai Joaquim Petit i Canals Josep Orriols i Malaret Domènec Català i Petit Josep Cardona i Planas Joaquim Carbonell i Modolell Pau Gelabert i Domènech Pere Càlix i Canals Simó Dot i Canalias
1 de juliol de 1899	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Josep Carbonell i Modolell Joaquim Petit i Canals Josep Orriols i Malaret Domènec Català i Petit Pau Gelabert i Domènech Pere Càlix i Canals Simó Dot i Canalias Francesc Rius i Blai Josep Domènech i Mans
1 de gener de 1902	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Josep Carbonell i Modolell Josep Domènech i Mans Josep Orriols i Malaret Francesc Rius i Blai Josep Comas i Petit Pau Gelabert i Domènech Andreu Biosca i Carbonell Josep Campanà i Vilà Joaquim Petit i Canals
1 de gener de 1904	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Bonaventura Orriols i Malaret Josep Comas i Petit Vidal Vidal i Bosch Pere Montagut i Bosch Pau Gelabert i Domènech Andreu Biosca i Carbonell Josep Campanà i Vilà Gaspar Modolell i Jané Rafael Malaret i Casas
1 de gener de 1906	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidor	Bonaventura Orriols i Malaret Josep Campanà i Fosalva Vidal Vidal i Bosch Pere Montagut i Bosch Antoni Amigó i Poll Simeó Reinal i Serra Gaspar Modolell i Jané Rafael Malaret i Casas Pere Domènech i Biosca

Nota: El 17 de març de 1906, l'alcalde, el 2n tinent d'alcalde i el síndic són suspesos del seu càrrec per ordre judicial. Interinament, són substituïts per Josep Domènech i Mans, Andreu Biosca i Carbonell i Josep Campañà i Vilà. Interinament també, Gaspar Modolell és escollit alcalde, Rafael Malaret, 2n tinent d'alcalde i Andreu Biosca, síndic. Aquesta situació provoca la no renovació de regidors en la data oficial, l'1 de gener de 1908. El 17 d'agost de 1907, Vidal Vidal i Pere Montagut recuperen el seu lloc com a regidors, mentre que Bonaventura Orriols no torna a ocupar l'alcaldia fins el 8 de novembre de 1908.

1 de juliol de 1909	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Bonaventura Orriols i Malaret Josep Campañà i Fosalva Antoni Amigó i Poll Pere Montagut i Bosch Baldomer Gelabert i Vidal Josep Queralto i Oliveras Josep Vives i Amigó Simeó Reinal i Serra Pere Domènech i Biosca
----------------------------	---	---

Nota: Aquesta és la renovació de regidors que s'hauria d'haver realitzat l'1 de gener de 1908.

1 de gener de 1910	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Bonaventura Orriols i Malaret Baldomer Gelabert i Vidal Josep Queralto i Oliveras Pere Montagut i Bosch Joan Mans i Puig Francesc Urpí i Gelabert Sebastià Bofill i Rius Josep Vives i Amigó Josep Orriols i Malaret
1 de gener de 1912	Alcalde 1r tinent d'alcalde 2n tinent d'alcalde Regidor síndic Regidors	Joaquim Carbonell i Modolell Josep Orriols i Malaret Ferriol Navarra i Causa Pere Domènech i Biosca Joan Mans i Puig Francesc Urpí i Gelabert Sebastià Bofill i Rius Jaume Cartró i Baltà Jacint Amigó i Palomas

COMPOSICIÓ DE L'AJUNTAMENT DE SANT JUST DESVERN, 1897-1955

1 de gener de 1914	Alcalde	Joaquim Carbonell i Modolell
	1r tinent d'alcalde	Ferriol Navarra i Causa
	2n tinent d'alcalde	Pere Domènech i Biosca
	Regidor síndic	Josep Vives i Pagès
	Regidors	Joan Claramunt i Ribas
		Bonaventura Gelabert i Busquets
	Jaume Cartró i Baltà	
	Jacint Amigó i Palomas	

Nota: Josep Campañà i Fosalva havia estat escollit regidor, però va morir a finals de 1913 i el seu lloc no fou ocupat per ningú. Restaren, doncs, vuit regidors.

1 de gener de 1916	Alcalde	Joaquim Carbonell i Modolell
	1r tinent d'alcalde	Ferriol Navarra i Causa
	2n tinent d'alcalde	Pere Domènech i Biosca
	Regidor síndic	Josep Vives i Pagès
	Regidors	Joan Claramunt i Ribas
		Bonaventura Gelabert i Busquets
	Jaume Cartró i Baltà	
	Jacint Amigó i Palomas	
	Ricard Torner i Oliver	

1 de gener de 1918	Alcalde	Ferriol Navarra i Causa
	1r tinent d'alcalde	Josep Vives i Pagès
	2n tinent d'alcalde	Jaume Cartró i Baltà
	Regidor síndic	Jacint Amigó i Palomas
	Regidors	Pere Domènech i Biosca
		Joan Claramunt i Ribas
	Bonaventura Gelabert i Busquets	
	Ricard Torner i Oliver	

Nota: Joaquim Carbonell i Modolell ha d'abandonar l'Ajuntament per problemes de salut, sense que ningú no ocupi el seu lloc.

1 de gener de 1920	Alcalde	Ferriol Navarra i Causa
	1r tinent d'alcalde	Josep Vives i Pagès
	2n tinent d'alcalde	Joan Claramunt i Ribas
	Regidor síndic	Joaquim Junqué i Mestre
	Regidors	Jaume Navinès i Rius
		Llorenç Urpí i Busquets
	Bonaventura Gelabert i Busquets	
	Just Vidal i Puig	
	Just Amigó i Gelabert	

RAIMON MASDÉU I TÈRMENS

1 d'abril de 1922	Alcalde	Ferriol Navarra i Causa
	1r tinent d'alcalde	Josep Carbonell i Modolell
	2n tinent d'alcalde	Daniel Cardona i Civit
	Regidor sindic	Joaquim Junqué i Mestre
	Regidors	Jaume Navinés i Rius
		Llorenç Urpí i Busquets
		Josep Garafí i Bonastre
	Just Vidal i Puig	
	Just Amigó i Gelabert	

Nota: El maig de 1923 mor l'alcalde, Ferriol Navarra. Josep Carbonell passa a ser l'alcalde accidental, en espera de la propera renovació electoral de regidors.

2 d'octubre de 1923	Alcalde	Joaquim Carbonell i Modolell
	1r tinent d'alcalde	Josep Orriols i Malaret
	2n tinent d'alcalde	Francesc Rius i Blai
	Regidor sindic	Just Fosalva i Petit
	Regidors	Pere Càlix i Canals
		Joan Pañella i Rius
		Pastor Asmarats i Navinés
	Emili Amigó i Pagès	
	Jaume Pi i Rius	

28 de gener de 1926	Alcalde	Joaquim Carbonell i Modolell
	1r tinent d'alcalde	Joaquim Junqué i Mestre
	2n tinent d'alcalde	Ricard Torner i Oliver
	Regidors	Josep Renyé i Llobet
		Josep Padrosa i Borrell
		Josep Garafí i Bonastre
	Josep Dalmau i Massagué	
	Lluís Soler i Nonell	

26 de febrer de 1930	Alcalde	Joaquim Carbonell i Modolell
	1r tinent d'alcalde	Gaspar Modolell i Jané
	2n tinent d'alcalde	Joaquim Junqué i Mestre
	Regidors	Pere Gaig i Guasch
		Bonaventura Gelabert i Busquets
		Francesc Madriguera i Haasse
	Just Amigó i Gelabert	
	Josep Garafí i Bonastre	

Nota: El dia 10 de juliol de 1930 hi ha tres canvis: Joan Prat i Fontdevila, Pere Padrosa i Juncà i Jaume Navinés i Rius substitueixen Pere Gaig, Francesc Madriguera i Just Amigó, respectivament.

COMPOSICIÓ DE L'AJUNTAMENT DE SANT JUST DESVERN, 1897-1955

15 d'abril de 1931	Alcalde	Daniel Cardona i Civit	EC
	1r tinent d'alcalde	Just Vidal i Puig	EC
	2n tinent d'alcalde	Francesc Riera i Morejón	EC
	Regidors	Joaquim Carbonell i Modolell	LR
		Carles Roca i Torner	LR
		Josep Piquet i Gelabert	EC
		Miquel Casanovas i Bosch	EC
		Josep Santacana i Canut	EC
		Pere Pedrosa i Juncà	LR
1 de febrer de 1934	Alcalde	Daniel Cardona i Civit	FN
	1r tinent d'alcalde	Just Vidal i Puig	FN
	2n tinent d'alcalde	Miquel Casanoves i Bosch	FN
	Regidors	Francesc Riera i Morejón	ERC
		Pere Estella i Orriols	ERC
		Pere Navarra i Vinyes	FN
		Lluís Torrents i Tarrés	FN
		Josep Santacana i Canut	FN
		Joan Viladoms i Càlix	ERC

Nota: El 5 de maig de 1934, Daniel Brull i Auví substitueix Francesc Riera. L'última sessió plenària d'aquest consistori data del 13 d'octubre de 1934.

30 de maig de 1935	Alcalde gestor	Gaspar Modolell i Jané
	Alcalde 2n	Pere Padrosa i Juncà
	Alcalde 3r	Jaume Marca i Bofill
	Regidors	Joan Oliveras i Cabestany
		Josep Renyé i Llobet
		Josep Maria Domènech i Roig

Nota: Cessaren el 17 de febrer de 1936. El 22 de febrer retorna la junta de govern escollida democràticament en les eleccions del 14 de gener de 1934.

17 d'octubre de 1936	Alcalde	Joan Viladoms i Càlix	ERC
	Alcalde 2n	Antonio Ortega i Lisia	UGT-PSUC
	Alcalde 3r	Vicenç Bachero i Castells	CNT
	Regidors	Alfred Aris i Reñal	ERC
		Josep Domènech i Amigó	ERC
		Angel Moreno Piñero	CNT
		Martín Flórez Flórez	CNT
		Pere Pruna i Gascón	UGT-PSUC
		Vicenç Rabassa i Parladé	UGT-PSUC
		Ricard Pagès i Aragall	UR

— Substitucions: el 13 de novembre de 1936, Alfons Roig i Aymà -CNT-, Angel Moreno. El 27 de novembre, Bonaventura Figueres i Oliva -UGT-PSUC-, Pere Pruna. El 21 de maig de 1937, Joan Colom i Surià -CNT-, Martín Flórez. El 18 de juny, Víctor Mauri i Martí -ERC-, Joan Viladoms.

RAIMON MASDEU I TÈRMENS

25 de juny de 1937

Alcalde	Alfred Arís i Reinal	ERC
Alcalde 2n	Ricard Pagès i Aragall	UR
Alcalde 3r	Bonaventura Figueres i Oliva	PSUC
Regidors	Victor Mauri i Martí	ERC
	Josep Domènech i Amigó	ERC
	Alfons Roig i Aymà	CNT
	Joan Colom i Surià	CNT
	Pere Pruna i Gascón	PSUC
	Vicenç Rabassa i Parladé	PSUC
	Vicenç Bachero i Castells	CNT

— Substitucions: el 8 de juliol de 1937, Miquel Ferri i Jolón -CNT- i Juan Agüero Moreno -CNT-, Vicenç Bachero i Joan Colom, respectivament. El 7 d'agost, Francesc Oromí i Sevé -ERC-, Victor Mauri. El 4 de setembre, Francesc Mitjans i Casanoves -PSUC-, Bonaventura Figueres. El 2 d'octubre, Josep Rabassa i Parladé -ERC- i Cristòfol Carcereny i Dernau -ERC-, Josep Domènech i Francesc Oromí, respectivament. El 29 d'octubre, Julio Izquierdo Delgado -PSUC-, Gabriel Font i Carbonell -CNT- i Albert Espanyol -PSUC-, Pere Pruna, Miquel Ferri i Vicenç Rabassa, respectivament. El 20 de novembre, Angel Granados -PSUC- i Jaume Mir -PSUC-, Francesc Mitjans i Albert Espanyol, respectivament. El 24 de novembre, Manuel López Cano -PSUC-, Jaume Mir. El 12 de febrer de 1938, Jaume Pros i Amargós -PSUC-, Angel Granados. El 12 de març, Pedro Moreno Carrasco -CNT-, Alfons Roig. El 9 de maig, Joan Garrigó i Rodríguez -CNT-, Juan Agüero. El 22 de maig, Angel Granados -PSUC- i Albert Espanyol -PSUC-, Jaume Pros i Manuel López, respectivament. El 19 de juny, Llorenç Urpí i Busquets -UR-, Ricard Pagès. El 30 de juliol, Antonio Ortega -PSUC-, Albert Espanyol. El 22 de novembre, Francesc Vives i Bofill -PSUC-, Antonio Ortega. El 16 de gener de 1939, Josep Ibáñez i Martí -CNT-, Gabriel Font.

1 de febrer de 1939

Alcalde gestor	Pere Padrosa i Juncà
Vice-president	Francesc Gaig i Guasch
Regidors	Joan Bp. Pi i Rius
	Lluís Soler i Nonell
	Emili Miró i Duran
	Just Fosalva i Petit
	Fermín Lamana Enciso

29 d'agost de 1940

Alcalde	Tomás Iztúriz Magdaleno
1r tinent d'alcalde	Lluís Saurí i Isern
2n tinent d'alcalde	Angel Bono i Cruixent
Regidors	Josep Albareda i Masip
	Ricard Torner i Oliver
	Jaume Tatché i Santacana
	Martí Busquets i Mascaró

COMPOSICIÓ DE L'AJUNTAMENT DE SANT JUST DESVERN, 1897-1955

31 de juliol de 1941	Alcalde	Josep Espinàs i Capdevila
	1r tinent d'alcalde	Miquel Gazulla i Bellés
	2n tinent d'alcalde	Josep Bullich i Tella
	Regidors	Gaspar Orriols i Comas
		Joan Bp. Pi i Rius
	Jaume Tatché i Santacana	
	Martí Busquets i Mascaró	

Nota: A partir del 17 de febrer de 1943, Miquel Gazulla esdevé alcalde accidental fins a finals del mandat d'aquest consistori.

28 d'octubre de 1945	Alcalde	Josep Maria Domènech i Roig
	1r tinent d'alcalde	Pere Padrosa i Juncà
	2n tinent d'alcalde	Josep Sánchez Llistosella
	Regidors	Just Fosalva i Petit
		Joan Bp. Pi i Rius
	Ramon Llavayol i Majoral	
	Tomàs Aladesa i Sangenis	

6 de febrer de 1949	Alcalde	Josep Maria Domènech i Roig
	1r tinent d'alcalde	Pere Padrosa i Juncà
	2n tinent d'alcalde	Josep Sánchez Llistosella
	Regidors	Just Fosalva i Petit
		Josep Bullich i Tella
		Bartomeu Puig i Oliveras
		Pere Montagut i Benaiges
		Josep Lluís Surroca i Pratdesaba
		Josep Monté i Roca
	Josep Carbonell i Llobet	

Nota: En el càrrec fins al 6 de febrer de 1955.